նոյն պարոն հոգաբարձուն հրաւիրել է ուսուցիչներ և վարժուհիներ դպրոցի համար առատ առաջիկներով։ Բայց թղթակիցը զարմանում է որտեղից պիտի տայ այդ առաջիկները պ. Շամքորեանց, երբ որ յայտնի է թէ դպրոցը փող չունի։ Թղթակիցը առաջարկում է որ ժողովուրդը հաշիւ պահանջի պ. Շամքորեանցից և հաւատացած է որ չուտով դպրոցը փակվելու է։ Բայց երեի ժողովուրդը չի համարձակվի Շամքորեանցից հաշիւ պահանջել, որովհետև պարոնը աղա է և մի և նոյն ժամանակ աղա Սահակեանցի ազգական է։

—

ԳՕՐՈՒԻՑ մեզ գրում են որ օգոստոսի 12-ին գիշերը 11½ ժամին Գօրում երկրաշարժ եղաւ և այնպէս զօրեղ էր, որ եթէ գոնէ չորս բօպէ տեւէր, մեծ վնասներ կը տար քաղաքին, բայց բարեբաղդաբար՝ երկու բօպէից աւելի չը տեւեց։

—

Օգոստոսի 11-ին, առաւօտեան 8 ժամին հրդեհ պատահեց Գօրում։ Այրվեցաւ այդտեղի գաւառապետի փայտէ չինութիւնը, սարայ, որտեղ դարսած էին տախտակներ և գրած էր մի լաւ կառք։ Գաւառապետը յայտնեց որ 3000 ռուբլ գումարի վնաս կրեց։ Չը նայելով որ հրդեհը ցերեկով պատահեց, ոչ մի կերպով չը կարողացան հանգցնել և երկու ժամվայ մէջ բոլորը մոխիր դարձաւ։ Քաղաքի համար վերջապէս անհրաժեշտ է մի հրաշէջ մեքենայ։ Վերջապէս երբ կը հոգայ այդ մասին Գօրու քաղաքային վարչութիւնը։ Թղթակիցը ասում է որ լաւ է որ այրված չինութիւնը առանձնացած էր միւս չինութիւններից, իսկ եթէ մօտիկ լինէր միւս չինութիւններին, կրակը կը լափէր բոլոր մնացեալ տները։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅՈՑ ԽՆԴԻՐ

Վիէննայի „Journal d'Orient" իր № 30 մէջ խօսելով Հայոց ազգի ազգային վերածնութեան վրա ասում է։ „Ռուսաստանը ոչինչ արգելք չէ գտնում Հայոց ազգին բարոյապէս և նիւթապէս զարգանալու, բայց մանաւանդ ազգութիւնը վաղուց է որ պատրաստել է ամեն տեսակ արգելքներ Հայութեան գաղափարի զարգացմանը և յանձնել է այդ ազգը քիւրդերի և չէրկէսների կամայականութեանը։"

Այդ միտքը մենք ուղիղ ենք գտնում։ Բայց ուղիղ չենք գտնում նոյն լրագրի հետևեալ միտքը։ „Լեզուի և կրօնի միութիւնը աւելի քան թէ տեղագրական միակերպութիւնը կը ստեղծէ թիւրքաց Հայերին այն ազգան, որ ստեղծել է ուրիշ ազգերի համար։"

Լեզուի միութիւնը, այո, այն կապն է, որ անշուշտ պէտք է կապէ մի ազգութիւն, որովհետև լեզուն այն ազգային յատկանիշն է որ պատկանում է մի ազգի բոլոր անդամներին, ինչ կրօնի և պատկանեն նրանք։ Բայց չէ կարելի ասիպել մի ազգութիւն որ նրա բոլոր անդամները անպատճառ մի և նոյն կրօն դաւանեն։ Ամեն ազգ, որ ունի իր մէջ բարոյական կեանք, որի մէջ չէ մեռել մտածելու, խորհելու, ձգտելու, զգալու ընդունակութիւն, որի մէջ միտքը անշարժ չէ, բայց առաջադէմ և շարժուն է, նրա մէջ միշտ ծնում են այլ և այլ ազանդներ, որոնք արտայայտութիւն են հոգևոր վառ կեանքի, նրա մէջ մուտք են գործում այլ և այլ կրօններ։ Ասիպել ազգի բոլոր անդամներին, որ նրանք ամենքը այն ձևով աղօթեն, այն ձևով բաւականութիւն տան իրանց հոգևոր պահանջներին, ինչպէս ազգի մեծամասնութիւնը,—անկարելի է։

Արանից յետոյ Վիէննայի ֆրանսիական լրագիրը հետևեալ համարական խօսքեր է ասում թիւրքաց հայերի մասին։ „Քաղաքակրթված Եւրոպայի համար կայ մի պատուէր խնդիր, այն է որ Բ. Դուռը վերջապէս կատարի իր խոստումը, որ յանձն է առել Բերլինի աւագաժողովում այդ աւագաժողովի դաշնագրի 61-րդ յօդուածի զօրութեամբ։ Ժամանակ էր արդէն որ մեծ պետութիւններից մինը, այն է Անգլիան, յանձն առնէր եռանդոտ կերպով յիշեցնել Բ. Դրանը իր պարտաւորութիւնը որ սա, կարծես, մոռացել էր։ Ոչինչ չը կատարվեցաւ երեք տարվայ ընթացքում թիւրքաց հայերի դրութիւնը բարւոքելու, կրօնի և ուսման ազատութիւնը նրանց ապահովացնելու համար և հայերին պաշտպանելու կամայականութեան և ճնշման դէմ, շնորհելով նրանց վարչական և քաղաքային ինքնավարութիւն։"

Այնուհետև լրագիրը շարունակում է այսպէս։

„Մինչև այժմ Եւրոպայի ցանկութիւնները հայերի վերաբերութեամբ չը կարողացան իրագործվել, բայց այժմ Եւրոպան այլ ևս չը պէտք է յապաղէ միանալու Անգլիայի հետ, ընդհանուր ոյժերով հաստատամտութեամբ պահանջելու համար որ հայոց ազգութիւնը կարողանայ ապրել և զարգանալ կանոնաւոր կերպով, առանց արգելքի, աւելի բարւոք օրէնդրութեան և Եւրոպայի դրական հովանաւորութեան տակ։"

„Հայաստանը պէտք է վերանորոգվի և վերակազմվի ուսման, խօսքի միջոցով։ Եւրոպան պէտք է նպաստի այդ վերածնութեանը։"

„Journal d'Orient" իրաւամբ սպասում է այդ գործի կատարելը, այսինքն թիւրքաց հայերին իրանց ինքնավարութեան ապահովելը Ռուսաստանի և Անգլիայի միացած ոյժերից։ Մանաւանդ Ռուսաստանը շահ ունի, ասում է ֆրանսիական թերթը, միջամտել թիւրքաց հայերի դատի մէջ, որովհետև այդ պետութիւնը ինքն իր հպատակների թիւում հաշուում է հայոց ազգութեանը պատկանող բազմաթիւ հաւատարիմ հպատակներ։

ԻՏԱԼԻԱ

Ժողովուրդների կեանքի մէջ ոչ մի սխալ չէ անցնում առանց տխուր հետևանքների, լինի այդ սխալը ներքին թէ արտաքին քաղաքականութեան մէջ։ Գեռ նորերումս մի քանի ամիս սրանից առաջ՝ Իտալիայի և Ֆրանսիայի փոխադարձ յարաբերութիւնները ամենալաւ էին թւում։ Այդպէս էին նայում միմեանց վրա այդ երկու երկիրների կառավարութիւնները և ժողովուրդները։ Կային այդ երկիրների մէջ էլ այնպիսի քաղաքագէտներ, որոնք չէին հաւանում այդ երկու արիւնակից ժողովրդների բարկամութիւնը, բայց նրանք ստիպված էին հաշտվել այդ մտքի հետ և հպատակվել իրողութեանը։

Ֆրանսիացիների գործած արշաւանքը Տունիսի վրա խանգարեց այդ երկու դրացիների բարեկամական յարաբերութիւնները։ Որքան էլ աշխատում է ֆրանսիական կառավարութիւնը փոքրացնել Տունիսի վրա գործած արշաւանքի նշանակութիւնը, որքան էլ աշխատում են թէ իտալական և թէ ֆրանսիական քաղաքական մարդիկ վերականգնել այդ երկու դրացի ժողովրդների բարեկամական յարաբերութիւնները և գնահատել տալ նախկին յարաբերութիւնները, այնու ամենայնիւ այդ յարաբերութիւնները չեն վերականգնվում։ Գոնեա մնասած կողմը, Իտալիան, սաստիկ ոխ ունի դէպի Ֆրանսիան և իտալացիք անգադար կրկնում են, որ պէտք է զգուշանալ Ֆրանսիայի նուաճողական ձգտումներից։

Իտալական լրագիրների էջերը լիքն են այնպիսի յօդուածներով, որոնք ապացուցանում են, թէ Ֆրանսիայի քաղաքականութիւնը Իտալիայի վերաբերութեամբ թշնամական ուղղութիւն ունի և որ անհրաժեշտ է միացեալ Իտալիայի արժանաւորութիւնը և ամբողջութիւնը պահպանելու համար այլ պետութիւնների հետ դաշնակցութիւն կազմել։ Իտալիայի քաղաքական մարդիկ մէկը միւսի հետևից կարծիք են յայտնում ամենքին հետաքրքրող այդ առարկայի մասին և թոյլ չեն տալիս, որ հասարակական կարծիքը մոռանայ այդ հարցը։

Վերջին ժամանակներում այդ կողմից իր վրա առանձին ուշադրութիւն դարձրեց „Opinione" լրագրի մէջ տպված իտալական սենատոր Կագօրնայի նամակը։

Այդ նամակը մեծ տպաւորութիւն է գործել իտալական հասարակական կարծիքի վրա։

Կագօրնի իր նամակի մէջ ասց է կացնում դլխաւորապէս այն միտքը, թէ որքան էլ ցանկալի է Իտալիայի համար բարեկամ լինել Ֆրանսիայի հետ, այդ բարեկամութիւնը անկարելի է։ Նամակի հեղինակը մատնացոյց է լինում մի շարք պատմական փաստերի վրա, որոնք ապացուցանում են, որ Ֆրանսիան միշտ թշնամի է եղել իտալական միութեան և Իտալիայի հզօրութեան և թէ նա երբէք չէ թոյլ տուել Իտալիային իր հետ հաւասար լինել։ Այդպէս է եղել բուրբոնների և օրլեանների թագաւորութեան ժամանակ, այդպէս է եղել 1848 թուականի հանրապետութեան ժամանակ, որ խլեց իտալացիներից Հռոմը զրեթէ քսան տարի ժամանակով, երբ Ֆրանսիան պատերազմում էր Պիեմոնտի հետ և զրգռում էր Իտալիայի թշնամութիւնը դէպի այդ երկիրը։ Եթէ վերջը Նապոլէոն III Նպաստեց Իտալիայի միութեանը, այնու ամենայնիւ այդ օգնութիւնն էլ շահասիրական Նպատակներ ունէր։ այդ օգնութեան համար Իտալիան վճարեց 60 միլիոն ֆրանկ և զրկվեցաւ երեք նահանգներից։ Ֆրանսիական երբորդ հանրապետութիւնը, միացնելով իր հետ Ցունիսը և կատարելապէս շրջապատելով Իտալիային հիսուսում է ֆրանսիական աւանդական քաղաքականութեանը Իտալիայի վերաբերութեամբ։ Կագօրնա, հաշուելով Ֆրանսիայի թշնամութեան գործողութիւնները իր հայրենիքի դէմ, չէ մոռացել յիշել և իտալական վերջին փոխառութիւնը, որի աջողութեանը Ֆրանսիական բանկիրները և Ֆրանսիական մամուլը բոլոր միջոցներով աշխատում էին խանգարել։ Նամակի հեղինակը ասում է, որ նա միշտ կողմնակից է եղել Ֆրանսիայի և Իտալիայի բարեկամութեան, բայց Ֆրանսիան անկարող է Իտալիայի սրտակից բարեկամը լինել, որովհետև դա հակառակ կը լինէր Ֆրանսիական քաղաքականութեան աւանդութիւններին։ Մի և նոյն ժամանակ նա այն եզրակացութեան է հասնում, որ Իտալիան ամենանշանաւոր շահերով կապված է Գերմանիայի և Աւստրօ-Ունգարիայի հետ։

Բայց Իտալիայի դաշնակցութիւնը Գերմանիայի և Աւստրօ-Ունգարիայի հետ լրագիրները անկարելի են համարում, իսկ ֆրանսիական մամուլը այդ մտքին հեգնօրէն և վերաբերվում բայց այդ հեգնութիւնը կեղծ է և ֆրանսիացի խելացի մարդիկ շատ լաւ հասկանում են, թէ ֆրանսիական հանրապետութիւնը ինչ մեծ սխալ գործեց, թշնամանալով Իտալիայի հետ։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Բաւարիայի թագաւորը չատ օտարոտի բնաւորութիւն ունի։ Նորերումս նա կուեց իր քարտուղարի հետ որ չատ հասակով մարդ է և որին նա ստիպում էր ամեն օր երեք ժամ շարունակ իր առջև կանգնել և գիրք կամ լրագիրներ կարդալ։ Քարտուղարը յայտնեց որ այսուհետև այլ ևս չէ կարող ժամերով ոտի վրա կանգնել, չէ կարող այդքան ժամանակ բարձր ձայնով կարդալ և պահանջում է որ գիշերը թագաւորը թողնի նրան հանգիստ քնելու, առանց նրան զարթեցնել տալու գործերի համար։ Թագաւորը չը համաձայնվեց իր քարտուղարի պայմաններին և սա երկար տարիներ Լուդովիկ II-ին ծառայելուց յետոյ, վերջնական հրաժարական առաւ իր տիրոջից։

***

Նորերումս Լօնդոնում կայացած բժշկների կոնգրէսի մէջ իմացվեցաւ որ երկրագնդս վրա կան 180,000 բժշկներ։ Ցայտնվեցաւ նոյնպէս որ Եւրոպայի բնակիչներից կան 3108 հոգի, որոնք հասած են հարիւր տարեկան հասակին։ Սրանց թիւն 1864 կանայք են և 1244 մարդիկ։ Ֆրանսիական «Rappel» լրագիրը հաւատացնում է որ հարիւր տարեկան հասակի մարդկանցից չատ քիչերը դիմում են իրանց կեանքի ընթացքում բժշկների օգնութեանը։

***

Ֆրանսիական երկաթուղիների վրա ծառայում են ընդամենը 182.983 պաշտօնեաներ, որոնց թւում 13,554 կանայք են, իսկ մնացածները տղամարդիկ։

***

«Morning Post» լրագիրը հաղորդում է որ Զինաստանը պատուիրել է Գերմանիայում 15 միլիոն մարկ գումարի պատերազմական այլ և այլ մեքենաներ և զէնքեր։

***

Բաւարիայի թագաւորի վրա պատմում են որ նա սաստիկ ատում է քաղաքական գործերով զբաղվել։ Նա իր մայրաքաղաքում, Միւնխենում, չատ հազիւ է լինում, բայց մեծ մասամբ իր ժամանակը անցնում է իր բազմաթիւ ամրոցներում, և երբէք իսպ չէ տալիս իր մինիստրներին թէ ինչն որտեղ է գտնվում։ Երբ մինիստրները պէտք է թագաւորին մի զեկուցում անեն, որը վաւերացնելու համար Լուդովիկ II-ի ստորագրութիւնը անհրաժեշտ է, նրանք պէտք որոնեն թագաւորին ամբողջ Բաւարիայում։ Բայց հէնց որ թագաւորը իմանում է թէ մինիստրները նրա ետեից են ընկած, նա սկսում է արագութեամբ մի ամրոցից միւս ամրոցը տեղափոխվել։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 18 օգոստոսի։ „Прав. Вѣстн." հաղորդում է որ Բարձրագոյն հրովարտակով գեներալ-լեյտենանտ Խրէշչատիցկուն շնորհված է օգոստոսի 17-ին Ալէքսանդր Նէվսկու շքանշանը, ալմաստներով զարդարված։ Եկող տարուց դիւանագիտութիւն կայ ձեռնարկել։ Ս. Պետերբուրգում մի մասնաւոր լրագրի հրատարակութիւնը „Военная Газета" վերնագրով։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 18 օգոստոսի։ Պետական բանկի 5% տոմսակը առաջին շրջանի արժէ 96 ր. 50 կ., երկրորդ 94 ր. 25 կ., երրորդ 94 ր. 75½ կ., չորրորդ 94 ր. 12½ կ., ներքին 5% առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 229 ր. 50 կ., արևելեան առաջին 91 ր. 12 կ., երկրորդ 91 ր. 12 կ., երրորդ 91 ր. 12 կ., սակի 7 ր. 70 կ.։ Ռուսաց 100 ր. Համբուրգի վրա արժէ 220 մարկ, Փարիզի վրա արժէ 272 ֆրանկ 12 սանտիմ։ Բօրսայի արտաքին առուտուրը ամուր է։

«ՄՇԱԿԻ» ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ

—ՂՈՒԲԱ. Ն. Բ. Ստացանք 30 ռուբլ, որոնցից 20 գիտենք թէ ում համար է, իսկ 10 Միրզա Յովակիմանցի համար էք ասում, բայց այդ անունով Ղուբայում բաժանորդ չունենք։ Ասացէք, որտեղ է նա բաժանորդ։

Խմբագիր—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ